

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֵמְדָּה יָמִיִּם HEMDAT YAMIM

וילך תשס"ח פרשת שבוע

"וְעַמְךָ כָּלֶם צְדִיקִים" (ישעיה ס' כא)

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

ראש השנה הוא יום המשפט, מאידך גיסא הוא גם יום שמחה וסעודה. לא זו אף זו, מיד לאחריו נקבע מראש, יום סליחה וכפרה ומיד אחר כך חג הסוכות שבו נצטוונו "ושמחת בחגך" ואחד מענייניו המרכזים הוא שמחת בית השואבה - שמחה שאין כמותה.

כך מנסח את הדברים התלמוד הירושלמי:

"אמר רבי סימון כתיב כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים... רבי חמא בי רבי חנינה ורבי הושעיה חד אמר אי זו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן אלא לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחים זקנם ואוכלין ושותין ושמחים יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים..." (ראש השנה פרק א ה"ג).
הדברים מובנים אם נסביר שמדובר במשפט של כלל ישראל ולכן כעם, אנו בטוחים שנצא זכאים בדין.

מדברים אלה אנו חייבים ללמוד עקרון יסוד - הדרך להבטיח ש"הימים הנוראים" יהיו ימי שמחה היא להיכלל בכלל. כיצד עושים זאת?

א. אין בתפילות ראש השנה בקשות פרטיות ובקשות על צרכי הפרט. התפילות עוסקות בעיקר במלכותו של הקב"ה על עם ישראל ועל כלל האנושות. דווקא בדרונו יש חשיבות מרובה להדגשת צרכי הכלל כקודמים לצרכי הפרט. העמדת הפרט במרכז היא אחת מחולייה של התקופה ויש לה השפעה מזיקה מאוד בעיקר בתחום חינוך הילדים והנוער.

ב. צריך להפנים את התובנה כי בכלל כלל ובכל ציבור יש אנשים בדרגות שונות: צדיקים, בינוניים ורשעים. אין ספק שאי אפשר לעולם בלי צדיקים. הראייה קוק זצ"ל קבע שגם ההיפך הוא הנכון. אי אפשר לצדיקים ללא הרשעים. אומנם אנו מתפללים גם בראש השנה כי הרשעה תכלה. אבל זו רק רשעה חיצונית, בתוך תוכו כל יהודי הוא צדיק. לכן הוא מסביר:

"יסוד צדקת הצדיקים בכל דור ודור נתמך הוא גם על ידי הרשעים. שעם כל רשעותם... עליהם נאמר "ועמך כולם צדיקים". וחיצוניות הרשעות שלהם מועילה היא לאמץ כוחם של צדיקים "כדורדיא לחמרא" (כשמרים לין, הוצאת השמרים מחבית היין תגרום לקלקולה של היין)"

(אורות, אורות התחיה פרק כ).

כדי להיכנס להגדרה של צדיק יש להשתדל להיות נדון כחלק מן הציבור. להשתדלות זו יש משמעות מעשית - היא מונעת את ההתבדלות מכלל הציבור.

עכשיו קיבלנו פשט חדש בדברי הנביא ישעיה: "וְעַמְךָ כָּלֶם צְדִיקִים" (ס' כא), עמך צדיקים כשהם כולם יחד ככלל אחד. לכן אין זה פלא כי הרגע החשוב ביותר ביום הסליחה והכפרה ביום הכיפורים, הוא רגע כניסתו של הכהן הגדול לקדש הקדשים עם הקטורת, המכילה את כל הסממנים כולל החלבנה. כל עוד שהחלבנה עומדת בפני עצמה ריחה רע אבל עם כלל הסממנים היא חלק מקטורת הסמים המכפרת על ישראל. עם יציאתו של הכהן, לאחר ההקטרה, מבשר הקב"ה לעמו "סלחתי". גם השני מלבין.

הבנה זו שיש מעלה לציבור בהיותו ציבור, נותנת פתח להבנת קביעה הלכתית מיוחדת:

"לפי שהכלל אצלנו כל ישראל חברים ברגלי" (רמב"ם מסכת שקלים פ"ח מ"א עיינו גם בסוגיות חגיגה כו).
היכולת להטהר כציבור היא הרבה יותר גבוהה.

הבה נתפלל כי חודש תשרי הבא עלינו לטובה יהא פתח לשנת אחדות של כל חלקי הציבור.

מוקדש לע"י רבי יעקב בן אברהם ועיישה סבג

ERETZ HEMDAH

5 Ha-Mem Gimmel St. P.O.B 36236 Jerusalem 91360

Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

Email: info@eretzhemdah.org

www.yeshiva.org.il

ארץ חמדה ע"ר

רח' המ"ג 5 ת.ד. 36236 ירושלים 91360

טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

web-site: www.eretzhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט www.yeshiva.org.il

שער לדין

בחודשים הקרובים יתפוס מדור "שער לדין" את מקומו של המדור משפט והלכה – משפטי שאול / הלכה פסוקה. המדור "שער לדין" יעסוק בסוגיות יסוד במשפט העברי ויפתח לציבור הרחב פתח להבנת מושגי יסוד בתחום עבודת בית הדין על פי דין. בכך נבנה נדבך נוסף בקירוב משפט התורה לליבו של הציבור הרחב.

הגדרת שכיר לעומת קבלן

הרב יואב שטרנברג

בגליון הקודם הסברנו, שישנו הבדל בין פועל שכיר לפועל קבלן. פועל קבלן רשאי לחזור בו, רק כאשר לא נגרם לצד השני הפסד, ואילו פועל שכיר רשאי לחזור גם כאשר מחמת החזרה נגרם לבעל הבית הפסד. את הדיון בגליון הנוכחי נפתח בהגדרת 'שכיר' לעומת 'קבלן'. כפי שצינו בגליון הקודם, הדוגמא של הגמרא לפועל קבלן היא פועל שנשכר לקצור שדה חיטה. היות שהשכירות מוגדרת על פי כמות המלאכה שיש לעשות, זוהי קבלנות. אולם, אילו היה מדובר בפועל שנשכר לעבודה על פי שעות, הרי זו שכירות.

תרומת הדשן (סימן שכט) כתב, שפועל שנשכר לעשות כך וכך חביות יין, דינו כקבלן ולא כפועל. וכתב, שאע"ג שצריך לעשות דווקא בזמן ימי הבציר, היות ששכרו אינו לפי הזמן אלא לפי המלאכה - כמה חביות ימלא - הרי זו קבלנות, בדומה לדוגמא בגמרא, שהשוכר פועל לקצור. מדבריו למדנו, שגם פועל הנשכר לעבודה בזמן נתון, היות שסוף סוף העבודה מוגדרת על פי כמות המלאכה, הרי זו קבלנות ולא שכירות.

נתיבות המשפט (רסד, סק"ח) דן באדם ששילם לבעל מעבורת על מנת להעבירו את הנהר לדעתו, בעל המעבורת אינו נחשב כקבלן אלא כפועל שכן קבלן יכול לעשות את המלאכה בזמן שהוא בוחר, ואילו פועל משועבד לבעל הבית בשעה מסוימת, וזו נקודת הדמיון בינו לבין עבד.

לכאורה, דברי נתיבות המשפט אינם מתיישבים עם דברי תרומת הדשן. שכן, לדעת נתיבות המשפט, ההבדל בין פועל לקבלן תלוי בשאלה אם השכיר לבחור את הזמן לביצוע מלאכתו, או שדווקא בזמן זה. וא"כ במקרה של תרומת הדשן הרי צריך לעשות בזמן מסוים. אמנם, ניתן לומר שנתיבות המשפט אינו חולק על תרומת הדשן, משום שאע"פ שהמקבל קמה לקצור צריך לקצור בתוך טווח זמן מסוים, אבל בתוך אותו הזמן הוא אינו משועבד לשעות מסוימות. אלא שמדברי תרומת הדשן משמע, שאילו היה מקבל שכרו לפי שעה, היה נקרא שכיר ולא קבלן, ודלא כדברי נתיבות המשפט.

יש לציין, שגם ההגדרה השאובה מדברי נתיבות המשפט אינה מתייחסת אלא כלפי הדין של חזרת פועל בחצי היום. שכן נתיבות המשפט (שלה, סק"א) כותב, שאם אדם שכר משרת על הדרך למקום פלוני, בין אם יקח הרבה זמן הדרך ובין אם יקח מעט, הרי זו קבלנות ולא שכירות. במקרה זה, הרי חייב המשרת לשמש את האדון כל זמן שירצה זה, ובוודאי שאין דומה יותר מכך לעבד. ואף על פי כן, כותב נתיבות המשפט, שהרי זו קבלנות. ולכן יש לומר, שרק לגבי הדין של חזרה בחצי היום סובר נתיבות המשפט שהגדרת פועל תלויה בהיותו משועבד מבחינת הזמן.

הנושא השני שנדון בו בגליון זה הוא חזרת פועל במקרה של 'דבר האבד'. למרות ששכיר רשאי לחזור בו, גם אם בעל הבית יצטרך לשלם יותר על השלמת המלאכה, אין פירושו של דבר שהשכיר רשאי לגרום כל הפסד לבעל הבית. בברייתא (בבא מציעא עו:) מבואר, שאם הפועל רוצה לחזור, ונגרם הפסד (-'דבר האבד') לבעל הבית, אין הפועל רשאי לחזור, ואם חזר בו, יש לבעל הבית אפשרות למנוע את ההפסד על חשבונו של הפועל. טרם שנבין את זכויותיו של בעל הבית, נבחר מהו 'דבר האבד'. במשנה ובברייתא מבוארים שני אופנים של הפסד: 'שכר את החמר ואת הקדר להביא פרייפרין וחלילים לכלה או למת, ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה, וכל דבר שאבד, וחזרו בהן - מקום שאין שם אדם, שוכר עליהן או מטען'.

במקרה הראשון, כששוכר להעלות מן המשרה, הפשתן נפסד אם יהיה במשרה יותר מדי זמן. אבל במקרה השני, כששוכר את הפועל הביא חלילים למת, הרי יכולים לקבור את המת גם ללא חלילים. שם ההפסד הוא יותר בבחינת 'עוגמת נפש', ולא הפסד ממשי. עם זאת, שתי הדוגמאות נחשבות כ'דבר האבד'. ונמצא, שרק כאשר ההפסד יגרם לבעל הבית מחמת שיצטרך לשלם יותר על השלמת המלאכה, רשאי הפועל לחזור. אבל כאשר ההפסד נוגע לגופה של המלאכה, גם שכיר אינו רשאי לחזור בו.

הברייתא מתארת שתי 'סנקציות' שבעל הבית רשאי להפעיל נגד הפועל במקרה של חזרה: 'שוכר עליהן או מטען'. האפשרות השניה - להטעות את הפועל - פירושה להבטיח לפועל שכר גבוה על השלמת המלאכה, בלי לשלם אותו לבסוף.

האפשרות השניה פירושה, שבעל הבית רשאי לשכור פועלים אחרים לצורך השלמת המלאכה, ולנכות את שכרם משכרו של הפועל. לדעת רש"י, הכוונה היא שבעל הבית רשאי לשכור פועלים אחרים עד גובה השכר שקצב עם הפועלים הראשונים, ובניכוי מה שכבר שילם לפועלים הראשונים. הרא"ש (סימן ו) מקשה על שיטת רש"י. כי לדבריו יוצא, שאם שילם מראש לפועלים את כל שכרם, אינו יכול להוציא מהם כלום אפילו בדבר האבד. ולכן הרא"ש מפרש, שמשלם לפועלים השניים עד כדי 'כפל שכר', דהיינו, ששוכר עד גובה השכר שקצב עם הפועלים הראשונים, בלא לנכות את מה שכבר משילם לפועלים הראשונים, ונמצא שיוציא מהפועלים הראשונים עד כדי

כפל שכרן. זוהי השיטה הרווחת בראשונים. שתי אפשרויות אלו מניחות, שבעל הבית השלים את המלאכה. אולם, מה הדין במקרה שבעל הבית לא מצא פועלים שישלימו את המלאכה? הנמוקי יוסף (מו: מדפי הרי"ף) כותב, שאם לא שכר עליהם פועלים אחרים, אלא רק רוצה לעכב שכרם מחמת שלא עבדו בדבר האבד, אינו רשאי. אמנם תרומת הדשן והגהות אשר"י כתבו, שדברי הנמוקי יוסף נאמרו רק כשהדבר האבד לא היה הפסד ממון, כמו בדוגמא של השוכר פועל להביא חלילים למת. אבל אם יש גם הפסד ממון, כמו בדוגמא של שריית הפשתן, משלים הפועלים את ההפסד שנגרם, מדינא דגרמי.

משפטי שאול

הוצאה מחודשת של הספר המכיל פסקי דין עקרוניים של מו"ר מרן הגאון הרב שאול ישראלי זצ"ל בשבתו בבית הדין הגדול בירושלים. בספר גם משא ומתן בנושאים אלה עם גדולי הדור. מחיר הספר 80 ₪ (לחץ לקניה)

רוצים לפתור בעיות עלפי ההלכה ובמסגרת החוק?

פנו אל: "משפט והלכה בישראל" טלפון: 02-5382710 פקס: 02-5379626 BEITDIN@ERETZHEMDAH.ORG

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ה)

Bik'at Ha'yarden, Israel

בקעת הירדן, ישראל

חשון תש"ס

דיני יחוד בלקיחת טרמפיסטים במקום סכנה להם

שאלה

הנני לשאול את מעכ"ת על עניין עדין החוזר חלילה במקומות שהתחבורה הציבורית דלה או שאינה קיימת כלל, כגון במושב. עינינו הרואות שנערות בלתי אחראיות עומדות בלילה לצד הכביש ומחכות לנהג שיביע את רצונו להסיען למחוז חפצן. והנה שאלתי ובקשתי:

- האם קיים איסור ייחוד בהסעת טרמפיסטית בלילה? (או טרמפיסט, אם מדובר בנהגת. נוסף שלנסוע עם הנורה הפנימית דלוקה מהווה סכנה לנוסעים כפי שחוק התנועה קובע).
- במקרה ואיסור זה קיים, האם אינו 'כדאי' לעבור עליו על מנת להצילן מסכנה אפשרית?
- האם יש כאן דין מראית עין?

תשובה

- אין איסור יחוד במכונית הנוסעת בכביש ביום או בלילה, כאשר הכביש מואר ואפשר לראות את הנעשה במכונית¹. כאשר הכביש איננו מואר, יש מי שהתיר בשעת הצורך גם בלילה, אם מדליקים את האור הפנימי של המכונית², ואם קשה עליו הנהיגה בכהאי גוונא, נראה שבשעת הדחק אפשר להתיר גם בלי אור דלוק³.
- ולכן מותר ואף חובה⁴ לאסוף טרמפיסטית בלילה כדי להצילה מחשש סכנה, שהרי זה ודאי שעת הדחק וצורך גדול⁵.
- ואף לאוסרים יחוד בלילה במכונית⁶, מותר להסיע את הטרמפיסטית כאשר יש חשש סכנה⁷, וגם כאשר קיים רק חשש אונס ולא חשש נפשות⁸.
- במקום חשש סכנה אין לחשוש למראית-עין⁹.

¹ "מנחת שלמה" (סי' צא אות כא), עיין שם שכתב, שכרגיל מכוניות מצויות בכל הכבישים, ולכן הוא מתיר כאשר רואים את הנעשה במכונית. ועיין "אוצר הפוסקים" (סי' כב ס"ק לה אות ח) שהתיר רק כאשר שכיחי אינשי ברחובות, ולא בכביש בין-עירוני או בכבישים הצדדיים בעיר בשעות מאוחרות. וכן משמע בספר "מקדם לבית אל" (סי' לז) שכתב, שכל עוד שנוסעים מדי פעם - מותר. וזה מצוי כמעט בכל הכבישים ביום וגם בשעות המאוחרות שבלילה.

2 "מקדם לבית אל" הנ"ל. שהרי לא מועיל פתח פתוח לרשות-הרבים, אם חשוך בתוך הבית, עיין "אוצר הפוסקים" (סי' כב ס"ק לה אות ג).

3 שהרי המכונניות מאירות את פנים המכוננית גם בכביש לא מואר, ויש תמיד פחד שנהג יעצור כדי לבדוק את הנעשה במכוננית, וכן יש חשש מסיור צה"לי או משטרת שבודקים מכונניות שבצד הכביש, וזה לא גרע ממה שכתוב בשו"ת רע"א מהדורא קמא (סי' צט) שכתב לדחות הדעה, שאם אשה ואיש עומדים לבדם באופל בחצי הלילה, שזה דבר מכוער. וכתב רע"א שלא הוא דבר מכוער, הואיל ולא הוא מקום סתר, וציטט את שו"ת הרש"ל (סי' לג) "משא"כ בנדון זה שהוא בפתח הבית ועוברים ושבים מצויים בעיר הגדולה כולה, ושומרי העיר סובבים תמיד אין זה סתר", עכ"ל. וזה לשון מה"ר נפתלי הרץ שצוטט שם - "כי מרתתים אולי יעבור שם אדם לפניהם, כגון העומדים בחצות לילה ללמוד או אי מבני העיר יעור משנתו ויצא לחוץ". רואים שגם באמצע הלילה אם יש חשש שיעבור אדם, אף-על-פי שהחשש הוא רחוק, אינו נחשב "מקום אפ"ל לגבי דבר מכוער, ואפשר לאמר שהוא הדין כאן לגבי יחוד. ואף-על-פי שאפשר לדחות, שדבר מכוער שאני, כמו שכתוב בשו"ת רע"א הנ"ל, נראה שחומרת דבר מכוער הוא באופן היחוד, וכמו שכתב שם רע"א "שכל אחד נכנס על דעת חבירו ונועדו יחדיו לכנוס למקום זה, וניכר שעצת זימה ביניהם", ולא בגדר היחוד עצמו. ואף-על-פי שחלקו בדבר אחרונים לגבי פתח סגור ולא נעול, עיין "אוצר הפוסקים" (סי' כב). רע"א בשו"ת הנ"ל הבדיל בין יחוד ולבין "דבר מכוער, ואם כן אין ראייה ממקום אפ"ל. אבל הרבה פסקו שהדברים שווים. מחלוקת זו תלויה בגירסאות בשו"ת הרשב"א המובא שם. הלכה למעשה הרבה פוסקים מקילים להתיר כאשר הדלת רק סגורה ולא נעולה. ועיין גם "אוצר הפוסקים" (שם ס"ק א אות ו) שיש מתירים גם בדלת נעולה, אם יש מפתחות לבני הבית שיכולים להיכנס בכל עת. ונראה שה"ה בנדון דידן, שהמכוננית היא ברשות-הרבים ונהגי מכונניות עשויים לעצור ולהסתכל - שמוותר בשעת הדחק.

4 עיין שו"ת "אגרות משה" (אבן העזר ח"ד סי' סה ס"ק ג) שמתייחס לנדון פחות חמור מזה בתור שעת הדחק וצורך.
5 עיין "אוצר הפוסקים" (מובא לעיל הערה 1) ו"חלקת יעקב" (אה"ע סי' סו), וכן משמע מ"אגרות משה" (יו"ד ח"ב סי' פב).
6 ואף-על-פי שאיסור נידה נחשב לגילוי-עריות שדינו יהרג ואל יעבור. עיין שו"ע וטור יו"ד (סי' קצה סעי' טז, וביאור הגר"א שם סק' כ) ב"בית יוסף" ושי"ד (שם סי' קנז ס"ק י ובסי' קצה ס"ק כ בגר"א) וחבל אחרונים, מובא ב"אוצר הפוסקים" (סי' כ ס"ק ג אות א) שדנו, אם יש דין יהרג ואל יעבור בנגיעה שאינה של חיבה בנידה. ועיין ספר "טהרת הבית" (ח"ב סי' יב עמ' רכג) שהביא כן מן הרא"ה, מובא בריטב"א בפסחים דף כה (וצ"ע בדבריו בח"א עמ' יא כאשר בא לדון, אם נידה היא דבר שבערוה או לא, הכריע שלא הוא דבר שבערוה). וכן מובא ברמב"ם (הל' איסורי ביאה פ"ד הל' א) שנידה היא ערוה כשאר עריות, וכן מובא מדבריו פרק כא הל' ד שם כאשר הוא דן באיסור "לא תקרבו לגלות ערוה" הכולל גם את נידה (ומקורו של איסור זה מן הנידה כמו שכתב שם הגר"א). וכן כתב בסי' "החינוך" (מצוה קפח) שנידה היא אחת מן העריות, ודלא כאחרונים אחרים, מובאים דבריהם ב"אוצר הפוסקים" (סי' כב ס"ק ח אות ב) ובספר "טהרת הבית" (ח"ב) הנ"ל על סמך סי' "החינוך" (מצוה רצו) ורש"י (סנהדרין עב ע"ב) לגבי רודף. ולא נראה שיש ראייה מספר החינוך למעין שם וברור לכאורה ההיפך ממצוה קפח וגם רש"י שם דן בפגם האישה, ולכן נקט שם דוקא עריות שעושות אותה זונה, אבל מדבריו בגטין (ו ע"ב ד"ה גילוי עריות) מוכח שאיסור נידה הוא בכלל גילוי עריות ע"י "אתון דאורייתא" (סי' כא).

והרי היום כל הנערות בחזקת נידה, וגם על אביזריהו יהרג ואל יעבור, כמש"כ ברמ"א (שו"ע יו"ד סי' קנז סעיף א), ולכן באמת כתבו כמה אחרונים שגם יחוד הוא אביזריהו של גלוי-עריות, ולכן יהרג ואל יעבור, עיין דבריהם ב"אוצר הפוסקים" (סי' כב ס"ק א אות ז). מכל מקום נראה שאין הדין כמותם, ובפרט בנדון דידן, וזה מטעמים אלה:
א. הרמ"א הנ"ל כתב שבלאו של אביזריהו יהרג ואל יעבור, וכן כתב סי' החינוך (מצוה רצו). והרי לרוב רובם של הפוסקים איסור יחוד, על אף שהוא מדאורייתא, אינו בלאו אלא באיסור עשה. וכן כתב בשו"ת "ציץ אליעזר", מובא ב"אוצר הפוסקים" (שם).

ב. יש הרבה אחרונים שלדעתם יחוד עם פנויה הוא רק מדרבנן גם כשהיא בנידה, עיין "אוצר הפוסקים" (שם ס"ק ח אות ב).

ג. יש שסוברים, שאין באביזריהו יהרג ואל יעבור כלל, עיין "אוצר הפוסקים" (שם ס"ק א אות ז) בשם "שאגת אריה" ומהר"ם בן חביב.

ד. עיין ב"אוצר הפוסקים" (שם) בשם הגר"א אונטרמן שיחוד הוא איסור להביא עצמו למצב שבו אפשר לבוא לעבירה בעריות, ואין בו הנאה מן הערוה כלל. ולכן לא שייך לאביזריהו דגילוי עריות.

8 כנראה שכל חשש אונס יש בו גם חשש נפשות. גם במקרה תאורטי שלא, מסתבר שמוותר לאדם לעבור איסור לאו כדי להציל אישה מאונס, וכל שכן שמוותר לו להתייחד לשם כך, ונראה שאף חייב לעבור, מק"ו מהריגת הבועל מדין רודף, וכמו שכתוב במס' סנהדרין (עג ע"א) ונפסק ברמב"ם (פ"א מהל' רוצח) וכן בשו"ע (חושן משפט סי' תכ"ה ג) שמוותר לעבור על איסור קל יותר כדי להצילה. סברה דומה מובאת במס' יומא (פה ע"א) כדי להתיר חילול שבת במקום פיקוח נפש, ולכן הוא הדין בנדון דידן, שמוותר לעבור איסור יחוד, הואיל ואינו יהרג ואל יעבור, כדי להציל מאונס. ונראה לחזק סברה זו, שהרי אם אומרים לאדם לעבור איסור לאו, ואם לא יעבור - יהרגו חבירו, ברור שמוותר ואולי אף חייב לעשות כן מן הסברה דלעיל, ומזה שמוותר לעבור על כל העבירות כדי להציל נפש, כמו שמפקחים את הגל מעליו. והרי לומדים שהורגים את האונס מגזירה-שוה "כי כאשר יקום איש על-רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה" (דברים כב, כו) כמו שכתוב בסנהדרין (עג ע"א) ומובא ברמב"ם (פ"א מהל' רוצח הל' י), ולכן כל הדינים צריכים להיות זהים. ומצאנו ברמב"ם (שם בהל' טו) שכתב, שגם על הצלת הנאנסת מן האונס יש מצוות לא-תעשה של "לא-תעמוד על דם רעך", ולמד כן מגזירה-שוה זו. ולכן, כשם שמצילים חיי אדם על-ידי עשיית עבירה, כן הדין לגבי הצלת אשה מאונס.

9 דומה שאין כאן פטור מצד מראית-עין או חשד, מידי שהיה כרואה אשה טובעת בנהר, ואומר שאין ברצונו להצילה בגלל שלא דרך ארץ להסתכל בה וכו', שהרי חסיד שוטה הוא זה. (שוטה כא ע"ב). וגם שהיה כתוב, שאין חכמה ואין עצה לנגד ה', שאין חולקים כבוד לרב במקום איסור (ברכות יט ע"ב), וכאן יש איסור "לא תעמוד על דם רעך", פוסקים רק הסתפקו, אם חייב אדם להכניס עצמו לספק סכנה להציל חבירו (עיין רמב"ם בהל' רוצח פ"א בכ"מ הל' יד ועיין סמ"ע חו"מ סי' תכו ס"ק ב), אבל בבזיון ודאי שחייב. ואעפ"י שה"חכמת שלמה" (חו"מ סי' תכו) כתב שלא צריך, כבר חלקו

עליו רבים, עיין לדוגמה "תחומין" (ב עמ' 27) מאמרו של מרן הרב שאול ישראלי. ואף-על-פי שב"אגרות משה" (או"ח ח"ד סי' פב) כתב שחשד אסור מן התורה, הרי כמו שפיקוח-נפש דוחה את כל התורה כולה, כך הוא גם דוחה איסור זה.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

בשיתוף המרכז לשירותים רוחניים לקהילות - ההסתדרות הציונית העולמית

שו"ת "במראה הבזק", חלקים א'-ו'

תשובות לשאלות מרבני הגולה. השאלות מבטאות את המצב מיוחד של קהילות ישראל בכל קצוות תבל בימינו אנו. התשובות מתמודדות עם המציאות בעולם מודרני מתפתח בדרך של "דרכיה דרכי נעם". הספרים עוסקים בארבעת חלקי ה"שלחן ערוך" תוך ניסיון לקחת בחשבון גם את החלק החמישי ההופך את התורה ל"תורת חיים".
מחיר מבצע לששת הכרכים במקום 360 ₪ 300 ₪ (לחץ לקניה)